

УДК 811.112.2'373

Наумчук Т.І.¹

Конопльова Д.С.²

¹канд. філол. наук, старш. викл. ЗНТУ

²студ. гр. МТУ-126 ЗНТУ

СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИКИ САКСОНСЬКОГО ДІАЛЕКТУ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Як відомо, будь-яка національна мова має свої особливості існування та функціонування у соціумі, де останнє виявляється на фонетичному, лексичному, граматичному та стилістичному рівнях мови. Існують національні варіанти мови, акценти, а також діалекти. Так, німецька мова славиться розмаїттям своїх діалектів, серед яких нашу увагу привернув саме Саксонський (*Sächsisch-Deutsch*). До XVII століття Саксонський діалект вважався зразковим, оскільки був мовою Майсенської канцелярії. Так що саме саксонський діалект ліг в основу всієї німецької літературної мови. Предмет нашої наукової розвідки становлять діалектизми – слова, вживання яких характеризується територіальною обмеженістю та контрастує з прийнятими в літературній мові нормами. За сукупністю мовних ознак розрізняють фонетичні, граматичні та лексичні діалектизми, останні з яких ми розглянемо детальніше.

Німецькі діалекти є регіональними варіаціями високої німецької мови та є частиною культури відповідного регіону. Слова-діалектизми є засобом вільного, невимушеного спілкування, а тому до їхнього складу належать як стилістично нейтральні слова, так і з експресивним забарвленням. Відтак, діалектизм *Larve* позначає «людину, яка відштовхує оточуючих своїм зовнішнім виглядом з першого погляду». У дослівному перекладі з німецької мови слово *Larve* має значення «личинка метелика». Між значеннями цих слів можна провести паралелі на рівні асоціацій – така людина (*Larve*) має несприятливий для оточуючих зовнішній вигляд, як і личинка. Таким чином, значення новоутвореного діалектизму є лексико-семантичним варіантом слова *Larve* в німецькій мові. У результаті переосмислення, воно набуло нового значення у саксонському діалекті німецької мови.

Аналогічні процеси ми можемо спостерігати на прикладі інших лексичних діалектизмів, таких як: *abkumpeln* – «зустрічатись з друзями» (дієслово було утворене від іменника *der Kumpel* – «приятель, товариш»; *stößchen* (від слова *stoßen* – штовхати, ударяти) – «удар келихів після вимови тосту»; *beschmu*h – «брехати», що є скороченим варіантом слова *beschmutzen* – «забруднювати», тобто брехати – це забруднювати мову.

Діалектизм *pampern* має значення «дуже довго обмірковувати щось, коли людина не може визначитися з рішенням», а у німецькій мові це ж слово має значення «гойдатися», тобто *pampern* – це «гойдатись» у своїх міркуваннях; відповідно, *nudeln* – (з нім. *die Nudeln* – «локшина») – «повільний, той, що тягнеться, як локшина»; *rammeln* («тяжко працювати»), яке виникло, на нашу думку, на основі асоціації зі словом *rammen* – «забивати палі», що асоціюється з важкою працею. Слово *Stunk* («сварка») утворилось внаслідок поєднання слів «*Streit*» та «*Zank*», які також позначають «сварку». Саксонський діалектизм *Tippel* («чашка») було утворено внаслідок переосмислення відповідного німецького дієслова *tippen* – «злегка торкнутися пальцями чого-небудь». Діалектизм *Klitsche* – «маленьке, незначне або віддалене місце, село» відповідає слову *Klitsche*, що позначає «мале підприємство» та «бідне господарство».

У ході дослідження також було виявлено, що деякі діалектизми мають фонетичний зв'язок з англійською мовою. Це явище можна помітити у таких прикладах, як *tatschen*, що у Саксонському діалекті є фонетичним еквівалентом англійського слова *to touch* – «торкатися», а також *bejollern* – «бути щасливим» (від англійського слова *joy* – «радість, веселощі»), *illern* – «таємно спостерігати», походить від англійського прикметника *illegal* – «протизаконний, нелегальний».

Отже, серед стилістичних особливостей діалектизмів слід визначити наступні:

- зниження стилю (стандартом мови є його літературний варіант, а діалект є просторіччям, «побутовим» варіантом);

- наявність незначної кількості стилістично нейтральних слів, які мають відповідники у стандартній мові (наприклад, діалектизм *hiefrig* – «слабкий», відповідає слову Високої німецької мови *hiefrig* – «низький, невисокий» та ін.);

- експресивність значення (деякі діалектизми характеризуються наявністю яскравих конотацій (додаткових відтінків значення), як позитивних, так і негативних);

- метафоричність (переосмислення загальнолітературних слів);

- можливість змішення мов, що є так званим «суржиком» (так, наприклад, відбувається змішення англійських слів з німецькими суфіксами та закінченнями);

- територіальна та соціальна обмеженість вжитку (розуміння значення діалектних слів обмежується територією, на якій проживають мовці, а також певними соціальними групами людей, тобто поняття діалекту перетинається з поняттям соціолекту).

Дослідження останнього з явищ вважаємо перспективним напрямком наших подальших досліджень.